

Teistmoodi aeg teistmoodi maal

Mõte teha **Euroopa Vabatahtlikku teenistust** ehk **EVT-d** tekkis mul juba mitu aastat tagasi, seega on kogu see lugu olnud minu jaoks väga pikk protsess, täis ideid, soove, unelmaid, plaanimist ja muidugi omajagu seda otsustavat juhuslikkust, mis asjad lõpuks paika paneb. Algsest mõttest ja soovist minna värvikirevasse Ladina-Ameerikasse sai hoopis **seitse kuud** Atlandi ookeani keskel Euroopa ja Põhja-Ameerika vahel paikneval vulkaanilisel ja jäisel saarel, **Islandil**. Need kuud olid täis eneseületamisi ja -avastamisi, rõõmu ja muresid, ettearvamatusi ning enneolematuid seiklusi – kõike, mida üks EVT ehk pea ees tundmatusse astumine endaga kaasa tuua võib, täiesti teistsuguse ja unustamatu aja.

A green rectangular box containing the word "INVOLED" in white, uppercase, sans-serif font.

See müstiline saareke seostus mul algselt enamasti vaid erilise muusika ehk ennekõike omanäolise Sigur Ros'iga ning võimsa loodusega, mida tolle nüüdseks juba maailmakuulsa bändi võrratust dokumentaalfilmist „Heima“ („Kodus“) näha võis. Palju ma sellest maast ei teadnud, tundus küll võluv ja omamoodi kättesaamatu, kuid esimesel hetkel olin tolle valiku suhtes natuke kõhklev ning ettevaatlik, aga siis hakkasid asjad omasoodu liikuma. Sõbranna lingitud veebileht ja pakkumine äratasid minus huvi. Vastuvõttev organisatsioon kirjutas EVT võimalusest keskkonnaalaste projektide juures, millest kõlama jäi Clean Up the Coastline of Iceland. Kuna keskkonnateadlikkus ja -huvi oli minus tärkamas, siis otsustasin neile ise kirjutada ning projekti kohta uurida. Nii algas asjaajamine ja planeerimine, kus mängu tuli ja suure töö tegi ära meie saatev organisatsioon **MTÜ Involved**, kelle kaudu kolmekesi veebruari alguses Islandile lendasime. Tagasi vaadates võib öelda, et mitte kunagi ei tea, mis nende veebilehtede, projektide kirjelduste ja sõnade taga tegelikult on, üldjuhul on see ikka midagi muud, kui me ette kujutame, nii ka tolle vastuvõtva organisatsiooni ja konkreetse projekti puhul, aga võib-olla just see ongi põnev ning laseb asjadel juhtuda nii, nagu need juhtuvad, ilma liigse hirmu ja pessimismiga. Võib-olla just tänu mõnetisele teadmatusele ma sellesse projekti julgelt astusingi, saades osa ühest pöörasest kogemusest imekaunil maal.

Island, teada-tuntud **tule ja jää maa** (sh ka tulemise ja jäämise maa), on tõesti üks **enneolematu loodusega** paik, kus tegelikult võib kiiresti tekkida tunne, et oled hoopis Kuule sattunud, kõndides mööda lõputuid laavaväljasid ja kiviseid alasid. Just see tule ja jää, kuuma ning külma kooseksisteerimine teebki Islandist väga erilise maa, kus kõik tundub justkui vastupidi käivat. Ei ole mingi probleem (mis on muide islandlaste põhiväljend) leida mõni kuumaveeallikas juhuslikus kohas ja sinna, ujumisriided kiirelt külma käes selga ajades, mõnulema minna, samal ajal kui väljas on paks lumekiht maas ja miinuskraadid või suvel tugev tuul ning kümmekond plusskraadi. Ühed kõige üllatavamad kogemused olidki veebruarikuus kuuma (45-kraadise) veega koopas ujumine ning talvisel ajal kuumas jões mõnulemine. Jopedest ja mütsidest on tunduvalt olulisem Islandile minekul kaasa võtta ujumisriided, ilma nendeta küll läbi ei saa, sest väliujulad asuvad pea igas väiksemaski külas. Need on Islandil erakordselt populaarsed ja oluline kultuuri osa ning õnnelikul kombel saime meiegi, vabatahtlikud, neid igapäevaselt lausa tasuta kasutada. Vannides on vesi alates 38 kraadist kuni 44-ni, seal istudes kohtutakse ja jutustatakse päevasündmustest ning poliitikast, aktiivsemad käivad ka ujumas ja saunas. Tihtipeale tekkisidki kohalikud tutvused just ujulates. Vulkaanilisest tegevusest tulenev maa-alune kuum vesi on kasulik muudel viisidelgi. Mitmel korral töötasin kasvuhoonetes, mida saab edukalt pidada ka külmemal ajal tänu geotermilisele energiale. Nii valmivad Islandil tomatid ja kurgid, aga nt ka banaanid, mida põllumajanduskõrgkool eksperimendina proovinud on (neid saab maitsta linnakeses nimega Hveragerði).

Mis Islandi aga jäiseks teeb, ei ole tegelikult üldse mitte pidevad miinuskraadid ja külmus, vaid hoopis suured liustikud ning tugevad tuuled. Islandi lõunaosas, sh pealinnas ei lähe talvel tihtipeale üldse alla nulli, küll aga on külmem ja lumisem ida ja põhja pool. Tuul on aga see, mis võib tekitada jäise tunde, tugevad tormid on seal saare kliimale omaselt väga tavapärased.

Liustikud on jälle omaette teema – need üüratud jäämassid, piltkaunid vaatepildid ja surmavalt ohtlikud paigad on märkimisväärne ja ainulaadne osa Islandi maastikust. Euroopa suurim liustik Vatnajökull võtab enda alla märgatavalt suure osa tervest maa-alast. Tegelikult ongi suur osa Islandist asustamata, linnad paiknevad peamiselt rannikualadel ning saare müstilist keskosa pidi saab sõita vaid suvekuudel. Islandi loodusest rääkides ei saa mainimata jätta ka lõputul hulgal erinevaid koski ja jugasid, mida igal sammul näha võib, samuti ääretult sõbralikke Islandi hobuseid, kes tihtipeale toredasti suhelda tahavad, ja kõikjal tatsavaid kartlikke lambaid, nii tee ääres kui mägedes, keda on muide riigis rohkem kui inimesi.

Üks erakordsemaid kogemusi terve seitsme kuu jooksul oli suvine 80 km pikkune matk mägedes, mille tee viis mööda maalilisi mäenõlvasid pidi kuni vulkaanide ja liustikeni välja, kus ületasime kiirevoolulisi jõgesid ning istusime kolme aasta taguse sooja laava peal. Oli teisigi unustamatuid matku, nt aprillis lumistel mägedel joostes ja juulikuus liustike ääres seigeldes. Nagu näha oli loodus minu suurim sõber selle aja jooksul ning seal olles hakkasin tõeliselt sellest lugu pidama.

INVOLVED.

Minu töö oli seotud loodushoiuga ja **keskkonnaalaste töölaagrite** läbiviimisega **grupijuhina**, kus inimesed eri vanuses üle maailma tulid kaheks nädalaks Islandile, et töötada vabatahtlikuna kultuuri- või loodusteemalises töölaagris. Minu ülesandeks, vahel üksi, vahel koos teiste laagrijuhitidega, oli grupi (~5-15 in) vaba aega organiseerida, nendega koos töötada, hoolitseda majutuse ja toitlustuse eest, korraldada ühistegevusi ning üleüldise laagri sujumise eest vastutada. See oli vahel raskem, kui esmapilgul tunduda võis, arvestades grupi suurust, erinevaid isiklikke ja kultuurilisi erinevusi, töökorraldust, elamistingimusi jm ning tihtipeale olime ka meie grupijuhtidena samas kohas alles esimest korda, kuid peagi tekkis vilumus ja oskus laagritega edukalt hakkama saada. Peamiselt töötasime väikestes linnades ja küldes maapiirkonnas (Islandil tegelikult ainult üks suur linn ongi) ning tänu liikuvale tööle õnnestus mul näha palju erinevaid kohti. Keskkonnaalastes laagrites tegelesime erinevate töödega nagu rannikuala koristamine, puude istutamine, kasvuhoonetes töötamine, igapäevaste väliste tööde tegemine linnapildis jms. Tegelesime palju keskkonnaalaste töölaagrite juhtimisega. Oli paremaid ja halvemaid töid, huvitavamaid ja igavaid, kuid positiivne oli see, et saime viibida väljas värskes õhus ning tihtipeale väga kaunites piirkondades. Minu suhtumine füüsilisse töösse looduses muutus kindlasti selle aja jooksul.

Teine, tegelikult kõige põhilisem ja ühtlasi ka kõige väsitavam osa laagrite puhul oli **suur suhtlemine**. Ma ei ole kunagi varem tutvunud niivõrd tihedalt uute inimestega, ja veel erinevatest kultuuriruumidest, kui nende kuude jooksul Islandil, mis on tegelikult naljakas, kuna Islandil elab kõigest 300 000 inimest, mida on vähem kui Tallinnas, kuid see-eest turiste käib seal suurtes kogustes. Meie laagrites osales palju hispaanlasi, prantslasi, itaallasi, sakslasi, korealasi ja jaapanlasi, vähemal määral ka venelasi, lõunaameeriklasi, inglasi, poolakaid ja slovake ning paar korda kohtusin ka mõne soomlase või eestlasega. Laagrites valitses tõeline rahvaste paabel ja see oli põnev, vahel täiesti pöörane kogemus, kuid pikapeale muidugi ka parajalt väsitav. Seitse kuud niimoodi elades andis olulise oskuse ja tunnetuse, suhtlemaks eri rahvustest inimestega üle maailma, arendas suuresti mu suhtlemis- ja eneseväljendusoskust ning ühendas mind empaatiliselt maailma eri kultuuridega.

Kokku töötasin üheksas erinevas töölaagris kuues erinevas linnakeses või külas. Inimesi, kellega tutvusin, on pea võimatu kokku lugeda, kuid umbkaudu võin öelda, et uusi kontakte sain sellest ajast ligi 70. Mööda Islandit sain sõita mitmeid ja mitmeid kordi, teadsin peamisi vaatamisväärsusi ja lõunaranniku marsruuti juba unepealt, tutvustades seda isegi islandlastele endale ning teistele uutele tulijatele, kes mind juba kohalikuks pidasid.

Nende seitsme kuu jooksul õnnestus mul siiski, vaatamata tihedale liiklemisele mööda saart, leida üks eriline paik, mida nimetada **koduks – idafjordides linnakeses nimega Eskifjörður**. Juba veebruarikuus seal esimest korda käies jättis koht unustamatu mulje. Akna all fjordi ääres olev pea kilomeetrine mägi pugus otse südamesse. Selles linnakeses veetsin kõige rohkem aega, tegin

mitmeid laagreid ja tutvusin kohalikega. Samuti õnnestus meil korraldada avatud uste päev kohalikele, et tutvustada neile vabatahtlike tegevust Eskifjörðuris ja Islandil ning vabatahtlikuks olemise ideed üleüldse. See oli suur sündmus meie kõigi jaoks, samm lähemale kohalikule elule ja hea kogemus initsiatiivi võtmisest ning oma panuse andmisest. Islandlased on sõbralikud ja lahked, kuid neile päris lähedale jõuda ei ole siiski kerge. Nad on eestlastega mitmes mõttes üsna sarnased, oma väikese rahvaarvu, küladega ning looduslähedusega, oma huumorimeele ja pealtnäha tagasihoidliku ning suletud loomu poolest, mis tasapisi avaneb ja endale lähemale laseb. Siiski võib leida ka mitmeid erinevusi, nagu nt ajakasutus ja organiseerimisvõime. Üllataval kombel on islandlased ajakasutuses vahel veel hullemad kui lõunamaalased, seda Islandi muutliku kliima tõttu, nagu väidetakse. Kui ilm võib muutuda sekunditega, siis võivad sama kiirelt muutuda ka plaanid, mida tavaliselt seetõttu ei tehtagi. Eestlasena ja korraldajana oli mul vahel päris raske seal pidevate muutuste ja organiseerimise keskel hakkama saada, aga seegi oli osa mitteformaalsest õppesest.

Eskifjörðuris õnnestus meil tutvuda küla kõige lahkemate ning toredamate inimestega, saime sõpradeks mõne õpetaja ja kalamehega, aga ka kohaliku preestriga. Aitasime üksteist, kui vaja, ja nii saime seal rohkem osa Islandi kohalikust eluolust ja kultuurist, kui oleks seda saanud pealinnas ning selle ümbruses elades (kus elab 60% Islandi rahvastikust). Islandlased on tunduvalt muretumad ja vabamad kui eestlased, kõike saab ning alati on lause lõpus või alguses nende kuude jooksul palju kuulnud fraasi „no problem“. Islandi keel on vana ja huvitava kõlaga, selle selgeks õppimine võtab kaua aega ning kahjuks turistidega tegeleva vabatahtlikuna kohaliku keele õpe nende kuude jooksul eriti ei sujunud, pigem sai väga palju praktiseeritud inglise keelt, mille üle olen ka siiski väga tänulik. Eskifjörðuris vanas koolimajas elatud kuud jäävad meelde eredalt ja emotsioonirikalt, see on koht, kuhu jäi tükike maha mind ennast.

Kokkuvõtvalt võin öelda, et EVT oli minu elus üks etapp, mille täit mõju ma ei suuda veel hästi hoomata ega saagi teada; igal juhul oluline etapp oma tee leidmisel. Soovitan säärast võimalust ja kogemust, et jätta maha hirm ja eelarvamused, väljuda mugavustsoonist, minna pea ees vette ja ujuma õppida, olla tõeliselt avatud uuele ja erinevale, teha koostööd ning kasvatada empaatiavõimet. See on väljakutse igas mõttes, mis võib endaga kaasa tuua ka vastakaid tundeid ja olukordi, segadust tekitavaid emotsioone, kuid samapalju rõõmu ja avastamist, seiklust ja arenemist. Olen tänulik selle meeldejäädvalt pöörase aja eest, täis nii raskeid kui rõõmsaid momente, selles täiesti teistmoodi organisatsioonis ja riigis.

Seiklushimu, avatust ja avastamisrõõmu soovides

Reeli Lonks

EVT vabatahtlik Islandil, veebruar kuni august 2013

blogi: www.evsislandil.wordpress.com

Saatev organisatsioon Involved MTÜ: www.involved.ee, info@involved.ee

INVOLVED.

Projekti on rahaliselt toetanud Euroopa Komisjon. Publikatsiooni sisu peegeldab autori seisukohti ja Euroopa Komisjon ei ole vastutav selles sisalduva informatsiooni kasutamise eest.